

Rekabet Kurumu Başkanlığından,

REKABET KURULU KARARI

Dosya Sayısı : 2010-2-96 (Önaraştırma)
Karar Sayısı : **10-42/756-243**
Karar Tarihi : 10.6.2010

A. TOPLANTIYA KATILAN ÜYELER

Başkan : Prof. Dr. Nurettin KALDIRIMCI
Üyeler : Mehmet Akif ERSİN, İsmail Hakkı KARAKELLE, Doç. Dr. Cevdet İlhan GÜNAY, Murat ÇETİNKAYA, Reşit GÜRPINAR

B. RAPORTÖRLER : İbrahim AYDEMİR, Nur Seda KÖKTÜRK

C. BAŞVURUDA

BULUNAN : - Taner AKSOY
6026 Sokak No:12/4 Bostanlı Karşıyaka/İzmir

D. HAKKINDA İNCELEME

YAPILAN : - TMST Tıbbi Sistemler Paz. Ticaret ve Servis A.Ş.
Alemdağ Cad. No:46 Masaldan İş Merkezi E Blok
No:10 34696 Çamlıca/İstanbul

E. DOSYA KONUSU: Toshiba ultrason cihazı yedek parçası için TMST Tıbbi Sistemler Pazarlama Ticaret ve Servis A.Ş.(TMST)'nin yüksek fiyat talep ettiği iddiası.

F. İDDİALARIN ÖZETİ: Başvuruda özetle;

- Doktor olan kız kardeşinin muayenehanesinde Toshiba markalı ultrason cihazı bulunduğu,
- Cihazın arızalanması üzerinde Türkiye distribütörü TMST İzmir Bölge Müdürlüğü Teknik Servisi ile irtibat kurdukları,
- Yapılan incelemeden sonra kendilerine dijital kartın arızalı olduğunun ve değişmesi gerektiğinin ifade edildiği ve söz konusu kart için 11.000 Dolar talep edildiği,
- 20.000 Dolara satın alınan bir cihaz için bu yedek parça fiyatının fahiş olduğu,
- Kendisinin Toshiba Japonya ile görüşürülmesini talep ettiği ancak kendisine bir adres veya telefon verilmediği, bunun yerine TMST'nin Japonya ile irtibata geçtiği,
- Japonya ile yapılan görüşmede aynı yanıtın alındığının ve yapılacak bir şey olmadığının kendilerine iletildiği, yazışmaların ise kendisine gösterilmediği,
- Bu esnada teklifin önce 8.000 Dolara sonrasında da kendisi Toshiba Middle East Africa Direktörüne ulaştıktan sonra 6.000 Dolara çekildiği,

- Parçayı Toshiba Almanya'dan temin etme girişiminde bulunduğu ancak firmanın Türkiye'ye satamayacağını ifade ettiği,
- En nihayetinde söz konusu dijital kartı bir servis firmasına 3.000 Dolara taktırarak sorunu giderdiği,
- Ancak Rekabet Kurumu'nun konu ile ilgili aldığı karardan TMST'nin bir ders çıkarmamış olduğu için konunun yine de incelenmesini istediği,
- Söz konusu cihazların bir gün bile çalışmamasının sorun yarattığı, bu sebeple teknoloji ile ilgili yeterli bilgisi olmayan doktor ve hastanelerin, cihaz temsilcilerinin fahiş fiyatlandırmasına maruz kaldıkları

50

ifade edilmiştir.

Konu ile ilgili olarak başvuru sahibi ile yapılan telefon görüşmesinde ise söz konusu cihaz için gerekli olan parçanın TMST'den ayrılan bir mühendis tarafından çok daha düşük bir fiyat ile yurtdışından getirilerek cihaza takıldığı ve parça ile ilgili olarak 2 yıl garanti verildiği, bu kişi ile veya TMST ile herhangi bir servis sözleşmelerinin bulunmadığı, TMST tarafından yapılan servis sözleşmesi teklifini kabul etmedikleri ifade edilmiştir.

60

G. DOSYA EVRELERİ: Kurum kayıtlarına 8.3.2010 tarih ve 2056 sayı ile giren başvuru üzerine yapılan inceleme sonucunda düzenlenen 7.4.2010 tarih ve 2010-2-96/İİ-10-İA sayılı İlk İnceleme Raporu, Rekabet Kurulu'nun 15.4.2010 tarih ve 10-31 sayılı toplantısında görüşülmüş ve 479-M sayılı karar ile TMST hakkında önaraştırma yapılmasına karar verilmiştir. Yapılan inceleme sonucunda hazırlanan 4.6.2010 tarih ve 2010-2-96/ÖA-10-151.İA sayılı Önaraştırma Raporu, 8.6.2010 tarih ve REK.0.06.00.00-110/282 sayılı Başkanlık Önergesi ile 10-42 sayılı Kurul toplantısında görüşülerek karara bağlanmıştır.

H. RAPORTÖRLERİN GÖRÜŞÜ: İlgili Rapor'da; TMST Tıbbi Sistemler Pazarlama Ticaret ve Servis A.Ş. hakkında, 4054 sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun'un 41. maddesi uyarınca soruşturma açılmasına gerek olmadığı sonucuna ulaşıldığı ifade edilmiştir.

70

I. İNCELEME VE DEĞERLENDİRME

I.1. Taraflar

I.1.1 Hakkında İnceleme Yapılan Taraf: TMST

1997 yılında Toshiba Medical Systems Corporation (Toshiba)'ın Türkiye temsilcisi olarak kurulmuştur. Toshiba tarafından, Toshiba medikal ürünlerinin satışı, her türlü Toshiba yedek parçalarının, X-ray tüplerinin, CT tüplerinin ve diğer aksesuarların tedariki ve Toshiba medikal ürünleri için servis ve bakım hizmetlerinin sağlanmasına yönelik olarak Türkiye'deki gerçek ve tek yetkili distribütör olarak faaliyet göstermektedir.

I.1.2. Başvuran Taraf: Taner AKSOY

80

Doktor olan kız kardeşinin muayenehanesinde kullanılan Toshiba markalı ultrason cihazına ait yedek parçadan, TMST tarafından fahiş fiyat talep edildiğini iddia eden başvuru sahibi gerçek kişidir.

I.2. İlgili Pazar

I.2.1. 18.2.2009 tarih ve 09-07/128-39 sayılı Rekabet Kurulu Kararı

Rekabet Kurulu 18.2.2009 tarih ve 09-07/128-39 sayılı kararı ile, TMST'nin de aralarında bulunduğu tıbbi görüntüleme ve teşhis cihazları pazarında faaliyet gösteren teşebbüsler tarafından;

- 90
1. Tıbbi cihazların garanti sürelerinin bitiminden sonra, cihazları satın alan müşterilerin yazılı talepte bulunması veya bu yazılı talepleri müşterilerden alan teknik servislerin yazılı başvuruda bulunması durumunda, cihazlara ilişkin şifrelerin veya bu anlama gelecek her türlü dahili sistemin firmalar tarafından mücbir sebepler haricinde, çalışma günlerinde olmak kaydıyla, 24 (yirmidört) saat içerisinde ücretsiz olarak temin edilmesi,
 2. Cihaz harici takılan ve anılan cihazlara ilişkin teknik servis verilmesine olanak sağlayan aparatlar/cihazların, müşterilerin yazılı talepte bulunması veya bu yazılı talepleri müşterilerden alan teknik servislerin yazılı başvuruda bulunması durumunda, talep anından itibaren en çok 3 (üç) gün içerisinde müşteriye tesliminin yapılması,
 3. Bu aparatlara ilişkin kiralama ücretlerinin, ayrımcı olmayacak şekilde ve aparatın maliyetiyle orantılı bir biçimde belirlenmesi,
 4. Cihazların ilk satımı aşamasında yukarıda yer verilen hususlar konusunda müşterilerin yazılı olarak bilgilendirilmesi,
 5. Tıbbi cihazların, son 3 (üç) yıllık satış verilerine dayanarak, en çok kullanılan 100 (yüz) yedek parçanın güncel fiyat listelerinin internet ortamında herkesin ulaşabileceği şekilde ilan edilmesi,
 6. Müşterilerden ve rakip servis sağlayıcılardan gelen yedek parça fiyat taleplerinin en geç 3 (üç) işgünü içerisinde cevaplandırılması,
 7. Yedek parça satışında rakip servis sağlayıcılara ve onların müşterilerine yönelik, objektif kriterlere dayanmayan ayrımcı uygulamalar yapılmaması,

110 aksi takdirde 4054 sayılı Kanun çerçevesinde haklarında işlem başlatılacağına söz konusu teşebbüslere bildirilmesi hususlarında aynı Kanun'un 9. maddesinin üçüncü fıkrası uyarınca görüş yazısı gönderilmesi için Başkanlığa yetki verilmesine karar vermiştir.

Kararda, tıbbi görüntüleme ve teşhis cihazı üreticisi teşebbüslerin kendi ürünlerine yönelik olarak verdikleri bakım onarım hizmeti (servis) ve cihazlarının yedek parçaları pazarında ayrı ayrı hakim durumda olduklarından bahisle bu teşebbüslerin eylemleri Kanun'un 6. maddesi kapsamında değerlendirilmiştir.

120 I.2.2 İlgili Ürün Pazarı

Yukarıda yer verilen Kurul kararı göz önünde bulundurularak, dosya kapsamında tanımlanabilecek en dar pazar olması ve mevcut dosya bağlamında belirleyici olmaması sebebiyle herhangi detaylı bir pazar analizine ve kesin bir pazar tanımına gidilmeksizin ilgili ürün pazarı "*Toshiba markalı tıbbi görüntüleme ve teşhis cihazlarına yönelik yedek parça pazarı*" olarak varsayılmıştır.

I.2.3 İlgili Coğrafi Pazar

İncelemeye konu olan faaliyetlerin tüm Türkiye çapında gerçekleştirilmesi ve ülke içerisinde rekabetin farklılaşmasına neden olacak bir unsurun bulunmaması sebebiyle ilgili coğrafi pazar “Türkiye” olarak tespit edilmiştir.

130 I.3. Hakim Durumun Kötüye Kullanılması Olarak Aşırı Fiyatlandırma

4054 sayılı Kanun’un 6. maddesi ile bir veya birden fazla teşebbüsün hakim durumunu kötüye kullanması yasaklanmaktadır. Herhangi bir teşebbüsün tek taraflı davranışının ihlal olarak değerlendirilebilmesi için öncelikle bahse konu teşebbüsün faaliyet gösterdiği ilgili pazar tanımlanmalı ve bu pazarda hakim durumda olup olmadığı tespit edilmelidir.

140 Gerek ilgili pazar tanımlanması gerekse hâkim durum analizi detaylı inceleme gerektiren aşamalarıdır. Yukarıda yer verildiği üzere, dosya kapsamında ilgili ürün pazarının Toshiba markalı tıbbi görüntüleme ve teşhis cihazlarına yönelik yedek parça pazarı olarak varsayılmıştır. Bunun yanında, TMST’nin de aralarında bulunduğu tıbbi görüntüleme ve teşhis cihazları üreticilerine (ve bu üreticilerin Türkiye iştirak ve distribütörlerine) yönelik olarak alınan 18.2.2009 tarih ve 09-07/128-39 sayılı Rekabet Kurulu kararına paralel şekilde, herhangi bir detaylı analize yer verilmeksizin TMST’nin Toshiba markalı tıbbi görüntüleme ve teşhis cihazlarına yönelik yedek parça pazarında hakim durumda olduğu varsayılacaktır. İlgili varsayımlar altında, şikayet konusu eylemin kötüye kullanma olarak değerlendirilip değerlendirilemeyeceği incelenecektir.

150 Sömürücü kötüye kullanma hallerinden biri olarak ele alınan aşırı fiyat, “belirli bir düzeyde pazar gücüne sahip teşebbüslerin rekabetçi fiyat düzeyinin önemli ölçüde üzerinde fiyat belirlemesi” şeklinde tanımlanabilmektedir. Aşırı fiyatlandırmanın tüketicilerden, tekele kaynak transferine yol açarak toplumdaki gelir dağılımını bozduğu düşünülmektedir.

160 Rekabet Kurulu’nun vermiş olduğu; *Belko*¹, *ASKİ*,² *Ataköy Marina*³ *Ströer-Kentvizyon*⁴, *Havaş*⁵ gibi bazı kararlarda aşırı fiyatlandırma, hakim durumun kötüye kullanılması kapsamında değerlendirmeye alınmıştır. Söz konusu kararlar incelendiğinde, bu kararların tamamında aşırı fiyatlandırmanın ancak belirli özel şartların oluşması halinde bir kötüye kullanma olabileceği sonucuna varıldığı görülmektedir. Bu koşullardan biri piyasaya girişlerin önünde yüksek giriş engellerinin bulunmasıdır. Söz konusu engeller, yasal (imtiyazlar gibi) ya da yapısal (doğal giriş engelleri gibi) olabilmektedir. Bunun yanında hakim durumun tekele yaklaşması, ilgili pazarda müşteriye daha adil şartlarla hizmet satacak başka bir firmanın olmaması, piyasada faaliyet gösterme potansiyeli bulunan firmaların bilgi asimetrisinden kaynaklı olarak piyasa hakkında yeterli bilgiye sahip olamamaları da aşırı fiyat değerlendirmesinde göz önüne alınmıştır.

Aşırı fiyatın değerlendirilmesinde pazara giriş engellerinin varlığının başlıca koşul olarak ele alınmasının sebebi, piyasada giriş engellerinin bulunmaması durumunda piyasa ekonomisinin genel işleyişi çerçevesinde, yüksek kârların elde edilmesinin, yeni teşebbüsleri pazara girmesine olanak sağlayacağı öngörüsüdür. Bu ise yüksek

¹ 6.4.2001 tarih ve 01-17/150-39 sayılı karar

² 26.5.2005 tarih ve 05-36/484-115 sayılı karar

³ 24.4.2008 tarih ve 08-30/373-123 sayılı karar

⁴ 15.2.2007 tarih ve 07-14/114-34 sayılı karar

⁵ 3.1.2008 tarih ve 8-01/5-4 sayılı karar

fiyat uygulayan firmanın piyasa dinamikleri içerisinde cezalandırılması olarak değerlendirilebilir.

170 Literatüre bakıldığında ise;

“Pazarın orta ya da uzun vadede kendini düzeltmesinin mümkün olduğu durumlarda rekabet otoritesinin görevi bu sürecin işleyişini sektöre uğratan müdahalelerde bulunmak değil, bu sürecin hızlanmasını sağlayacak tedbirler almak olmalıdır. Bir başka deyişle, yeni oyuncuların girişlerinin mümkün olduğu pazarlarda rekabet otoriteleri aşırı fiyatlandırmaya müdahaleden kaçınmalı pazara girişin önündeki engelleri azaltmaya odaklanmalıdır.”

şeklinde bir görüşün bulunduğu görülmektedir.

I.4. Başvuru Konusu İddiaların Değerlendirmesi

180 TMST'nin, Türkiye'de distribütörlüğünü yapmakta olduğu Toshiba markalı ultrason cihazına ait bir yedek parça (dijital kart) için talep ettiği bedelin fahiş olduğu iddiasını değerlendirirken, öncelikle tıbbi görüntüleme cihazlarının ve bunların yedek parçasının satışını Türkiye'de gerçekleştiren teşebbüslerin söz konusu cihaz ve yedek parçaların tamamını ithal ettiklerini belirtmek gereklidir. Türkiye'de Toshiba markalı görüntüleme ve teşhis cihazlarına yönelik yedek parça pazarı incelenirken söz konusu parçaların üretiminin yanında (üreticiden satın alınarak) yeniden satışının da göz önünde tutulması gerekmektedir.

190 18.2.2009 tarih ve 09-07/128-39 sayılı Rekabet Kurulu kararının hakim durum analizi bölümünde, hem cihazların kendilerinin hem de yedek parçalarının patent haklarıyla korunmakta olduğu ve yedek parça üretiminin bu firmaların tekelinde olduğu ifade edilmiştir. Ancak yedek parçaların büyük bir kısmının üretiminin cihaz üreticisi teşebbüsün tekelinde olması, Türkiye pazarında cihaz üreticisi veya distribütörü haricinde yedek parça satışı yapan herhangi bir firmanın olmadığı anlamına gelmemektedir. Zira yedek parçaların Türkiye'ye ithal edilmesinin önünde herhangi bir yasal engel bulunmamaktadır.

200 Bunun yanında, yurtdışında, tıbbi görüntüleme ve teşhis cihazlarının yedek parça ve sarf malzemelerinin temin edilebileceği toptan marketler bulunmaktadır. Yedek parça talebi olan bir bağımsız servis firması veya son kullanıcı söz konusu kaynaklara ulaşarak ihtiyacı olan yedek parçayı satın alabilmektedir. Her ne kadar tıbbi görüntüleme ve teşhis cihazlarının tamirinin mümkün olan en kısa sürede yapılması gerekliliği sektörün bir gerçeği ise de, bağımsız servis firmalarının böyle bir yola başvuruyor olmaları, söz konusu yedek parça alım şeklinin gerçekleştirilebilir ve sürdürülebilir olduğunu göstermektedir. Bir an için yedek parça yeniden satıcılarının uyguladıkları fiyatların üretici fiyatlarına bağımlı olduğu düşünülse de, bu tip toptancıların üreticilerden daha ucuza ürün sattığı da görülmektedir.

Başvuru sahibinin ihtiyacı olan yedek parçayı, daha düşük bir bedel karşılığında, bir bağımsız servis firması aracılığı ile yurtdışından getirtmiş olması da bu hususu destekler niteliktedir.

210 TMST internet sitesinde yer alan “En Çok Kullanılan Yedek Parça Listesi”nde, başvuru sahibinin talep ettiği BSM31-6779E*G kodlu yedek parçanın fiyatı 27.5.2010 tarihi itibarıyla 7.878 ABD Doları olarak verilmektedir. Başvuru sahibi kendisine verilen ilk teklifin 11.000 ABD Doları olduğunu iddia etmektedir. Bunun yanında başvuru sahibinin TMST ile irtibata geçmesi sonucunda teklifin 6.000 ABD Dolarına çekildiği belirtilmiştir. TMST yetkilileri tarafından gönderilen 6.1.2010 tarihli proforma

fatura belgesinde ise teklifin (.....TİCARİ SIR.....) olduğu görülmektedir. Başvuru sahibi ise söz konusu parçayı yurtdışından, bağımsız servis aracılığı ile, 3.000 ABD Doları karşılığında aldığını ifade etmiştir.

Yedek parçanın yurtdışından satın alınabilmesinin dışında, kullanılamaz hale gelmiş olan tıbbi görüntüleme cihazlarının sökülerek, parçalarının yedek parça olarak kullanılması da mümkündür⁶.

220 Daha önce değinildiği üzere Rekabet Kurulu 18.2.2009 tarih ve 09-07/128-39 sayılı kararı ile tıbbi görüntüleme ve teşhis cihazları pazarında faaliyet gösteren teşebbüslere yedek parça ve servis pazarındaki faaliyetlerini konu alan bazı yükümlülükler getirmiştir. Kararın alınmasında, tıbbi görüntüleme ve teşhis cihazları pazarının ardıl pazarları olarak nitelenen pazarlarda, söz konusu pazarların özellikleri de göz önüne alınarak, rekabet ortamının geliştirilmesi amacı güdülmüştür. Teşebbüslere getirilen koşullar, bu amaca ulaşılması için şifrelere erişimin sağlanması, şeffaflığın artırılması ve ayrımcılığın önüne geçilmesi gibi hususları içermektedir.

230 Bir başka deyişle ilgili Kurul kararı, literatürde yer alan “*yeni oyuncuların girişlerinin mümkün olduğu pazarlarda rekabet otoriteleri aşırı fiyatlandırmaya müdahaleden kaçınılmalı pazara girişin önündeki engelleri azaltmaya odaklanmalıdır*” görüşüyle paralel şekilde tıbbi görüntüleme ve teşhis cihazlarının ardıl pazarlarındaki giriş engellerini azaltarak bu pazarların daha rekabetçi hale getirilmesi ve bu şekilde aşırı fiyatlandırma gibi rekabet ihlallerinin önüne geçilmesini amaçlamaktadır.

Tüm bunların yanında üzerinde durulması gereken bir başka husus ise birincil pazardaki yani tıbbi görüntüleme ve teşhis cihazları pazarındaki rekabetin seviyesidir. TMST tarafından 18.2.2009 tarih ve 09-07/128-39 sayılı kararı ile ilgili önaraştırma esnasında verilen bilgiye göre şirketin (2008 yılı) pazar payı yaklaşık %(.....)'dir. TIPGÖRDER'in adet bazlı olarak sunduğu pazar payı bilgilerine göre ise TMST'nin 240 2007 yılı pazar payı %(.....)'tür. Bunun yanında pazarda, pazar payları %10 ile %30 arasında değişen (.....TİCARİ SIR.....) firmalar da faaliyet göstermektedir.

Sonuç olarak, TMST'nin Toshiba markalı tıbbi görüntüleme cihazlarına yönelik yedek parça pazarında hakim durumda olduğu kabul edilse dahi,

- Yedek parçaların alternatif yurtdışı kanallarından temin edilebilmesi,
- Dosya konusu kapsamında ihtiyaç duyulan yedek parçanın (başvuru sahibine %40'a varan indirim teklif edilmiş olmasına rağmen) TMST'nin teklif ettiği fiyatın dahi altında bir fiyat ile bağımsız servis firması aracılığıyla yurtdışından satın alınabilmiş olması,
- TMST'nin tıbbi görüntüleme ve teşhis cihazları pazarındaki pazar payı ve bu 250 pazardaki rekabetin seviyesi,
- 18.2.2009 tarih ve 09-07/128-39 sayılı Rekabet Kurulu kararı ile ardıl pazarlardaki giriş engellerinin azaltılarak bu pazarlardaki rekabetin sağlanmasının amaçlanmış olması ve bu amaç doğrultusunda tıbbi görüntüleme ve teşhis cihazları pazarında faaliyet gösteren teşebbüslere hâlihazırda çeşitli koşullar getirilmiş olması

⁶ Ancak devlet hastaneleri, uymakla yükümlü buldukları mevzuat gereği kullanılmış yedek parça alımı yapamamaktadırlar.

hususları göz önüne alındığında, işbu başvuru kapsamında TMST'nin söz konusu pazarda aşırı fiyatlandırma yoluyla hakim durumunu kötüye kullandığına yönelik bir sonuca varılamayacağı anlaşılmaktadır.

J. SONUÇ

260 Düzenlenen rapora ve incelenen dosya kapsamına göre, dosya konusu iddialara ilişkin olarak 4054 sayılı Kanun'un 41. maddesi uyarınca soruşturma açılmasına gerek olmadığına OYBİRLİĞİ ile karar verilmiştir.